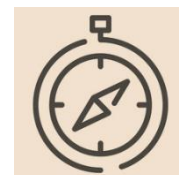

Dr. Varga Norbert

Kartelljog története

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

A KURZUS ALAPADATAI

A tárgy jellege kollokviummal záródó előadás

Tagozat FK1801-17, FKÜ1801

Tárgyfelelős tanszék SZTE Állam- és Jogtudományi Kar
Magyar Jogtörténeti Tanszék

Oktatók Dr. Varga Norbert
egyetemi docens

Elérhetőség 6721 Szeged, Bocskai u. 10-12. 2. emelet 43. szoba
Tel/Fax: (62) 544-412
E-mail: vargan@juris.u-szeged.hu

Tantárgyi kreditpontok 2

Követelmények az adott tantárgy követelményei a tantárgy coospace színterén

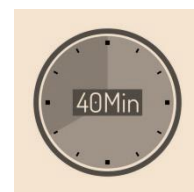
A TANANYAG ELSAJÁTÍTÁSÁHOZ JAVASOLT MÓDSZERTAN

1. Olvassa el a tantárgy alapadatait.
2. Ismerje meg a tantárgy követelményrendszerét.
3. Figyelmesen olvassa el az olvasóleckét.

Az olvasólecke feldolgozásához szükséges idő: kb. 35-40 perc

4. Az olvasólecke elsajátítását segíti a hozzátartozó videólecke.
5. A tananyag elsajátításához segítséget nyújt az ajánlott irodalom.
6. Válaszoljon az önellenőrző kérdésekre és oldja meg a kijelölt feladatokat.
7. Amennyiben további segítségre van szüksége a tananyag megértéséhez vagy a feladatok megoldásához, akkor jelezze a tantárgy oktatójának.

Az igazságszolgáltatási szervek a kartelljogban II.

A rendes bírósági eljárás kartellügyekben

A magyar kartelljog érvényesülését a bírói gyakorlat alapján lehet leginkább bemutatni. A fennmaradt peres iratok alapvetően csak az első- és a másodfokú bíróságok ítéleteit tartalmazzák, kevés az olyan levéltári forrás, amelyben megtalálható a teljes peranyag. Ennek következtében az ítéletek rendelkező és indoklási részében található információk nyújthatnak segítséget az anyagi, de különösen az eljárásjogi szabályok gyakorlati vizsgálatához.

A kartelljogon belül a kartellrendészeti jog szoros összefüggésben állt az állam kartellfelügyeleti hatalmával, ami magában foglalta a rendbírságolási eljárást is. A kartelltörvény szerint rendbírsággal azt lehetett büntetni, aki a kartellmegállapodást, vagy határozat bemutatását elmulasztotta és mulasztásának okát nem igazolta, továbbá, aki az adatközlési kötelezettségét nem teljesítette, vagy az intézkedés foganatosítását akadályozta.

I. Az eljárás megindítása

A kartelltörvény és a Kartellbizottság teljesíteni fogják hivatásukat

Írta: Kenéz Béla dr., m. kir. kereskedelemügyi miniszter

A kartell és hasonló alakulatok a fejlettebb ipari élet megalkotásának, növekedésének, Angliában és az Amerikai Államokban már a század eleje óta, Magyarországon azonban csak a világ háború követő éveiben kezdődtek az ipari termelésnek nyugodt, törvényszerű megismeréséről.

Az egyes államok törvényhozása elvileg a kartelljogot támogatja a kartelljog megalkotásával szemben. A fogyasztók az ilyen szervezet ipari alakulataival szemben való állapodás, egyes kartellok, indokolatlan visszaélései azonban több államban szigorúsan tiltott, hogy a törvényhozás beavatkozása ebbe a körbe. Magyarországon különösen a fogyasztóvédelmi törvény szabályozza a kartelljog megalkotását, amely a gazdasági verseny szabályozó megalkotásáról szóló 1931. évi. t. sz. amint állásban tervezett szövegét a kartelljog — megalkotása vértette.

A törvény a kérdésnek gazdasági jelentőségű megalkotásának előkészítés és hosszas parlamenti tárgyalás után 1931. évi október hó 15-én került előtérbe. A megalkotások benyújtására a törvény 45. cikk határidő adott, így a megalkotások legkorábbi 1931. november hó végén mutatják be. A megalkotások alkál. és bírósági felülvizsgálata, a törvényben előírt alkál.

telemalkotások sok olyan rendelkezést tartalmaznak, amelyek a közgazdasági életet akadályozzák. Az egyes vagy hatóságok részéről bevezetett intézkedések a kartellbizottság feladatát megnehezítik, mert minden egyes esetben be kell vizsgálni. Ami nem is lehet szakmákban, mert fontosnak tartom a gazdasági életben felmerült ellentétet ki-egyeztetni a helyes megítélésről. Ez különben összhangban van a törvényvel is, amelynek 6. §-a feladatának teszi a helyes megítélés megkérését.

A bejelentések alapján figyelemmel kísérem a kartell működését, különösen az árakat. A kartelltörvénynek a kártételekkel szemben az, hogy a pénzügyi válság erejével sikerült fenntartani. Mint tudjuk, ezután is minél nagyobb mértékben állt az életről, ha használni arra, hogy az indokolatlan árszankciót megakadályozzam.

A Kartellbizottság működésének bírálatait egyaránt figyelembe kell venni a jogalkotás és, amely elejt veti — a szankciókhoz való feltétel befolyása alatt — a közérdekekre tekintő megalkotásokkal. S az Államok Bizottság működésével együtt, amely egyébként a Kartellbizottsággal kooperál, ennek a hatáskör is része van abban, hogy amennyire lehet, de az utolsó három hónapban 4.1%-kal csökkent.

A kartell működése alapján eddig nem volt szükség súlyosabb szankciók alkalmazására. Kérdésként kereset indításra sem kellett még utasítást adnom. És — mint költségvetési beszámolóban is mondtam — szeretném, ha a jövőben is képes életem lehetne látni. Ha azonban ez nem sikerül, a közérdekekben a törvény jogalkotásának részéről fogom állomást.

Összhangot kell teremteni a Kartellbizottság és az Államok Bizottság munkája között

Pártos Zsigmond bírónak, a Kartellbizottság elnökeinek érdekes nyilatkozata a Kartellbizottság és a Bizottság működésével kapcsolatos problémákról. Szókratész felvetése hangzott el az utolsó ülésen a Kartellbizottság elnökének végrehajtásáról és a Kartellbizottság elnökének feladatáról.

eredménytelenül történt a bírság kiszabása, vagy ha a kereskedés és az iparüzés gyakorlásának végleges eltiltása miatt indítottak eljárást.

Harasztosi Király Ferenc szerint a rendbírságolási esetek közül gyakorlati jelentősége csak a törvényszék hatáskörébe utalt rendbüntetéssel kapcsolatos eljárásoknak volt, különösen a bemutatás elmulasztása vagy késedelmes benyújtása; vagy az adatszolgáltatási kötelezettség

elmulasztása miatt indított eljárásnak. A miniszterhez benyújtott igazolásoknak nem volt ügyletértvényesítő hatálya, maximum azt érthették el vele az érintett felek, hogy mentesültek a rendbüntetés megfizetése alól.

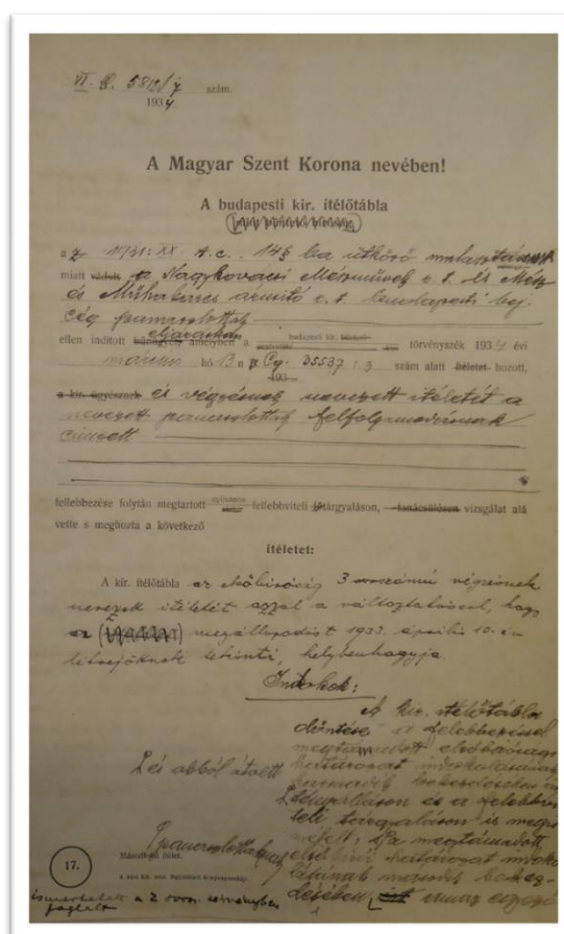
A törvényszék előtt indított bírságolási eljárásban a kereskedelmi vétségek esetében követendő eljárási szabályokat kellett alkalmazni, amelyet a 68,400/1914. I. M. rendelet szabályozott. Jelen fejezetben az alaki jogi szabályok bemutatása mellett a levéltárakban megtalálható kartellekkel kapcsolatos eseteket kívánom ismertetni.

II. Az igazoló nyilatkozat megtétele

A bírságolási ügyekben a törvényszék egy rendes bírása járt el, aki mint az ügy előadója felhívta a panaszolt(ak) figyelmét a vizsgálat és a tárgyalás mellőzésével az igazoló nyilatkozat megtételére az arra vonatkozó felhívás kézhezvételétől számított 15 napon belül. A törvényszék mindig háromtagú tanácsban döntött, amelynek nem lehetett tagja az a személy, aki az ügyben mint vizsgálóbiztos működött közre. Azon törvényszékeknél, amelyeknél a kereskedelmi ügyekre külön tanácsot hoztak létre, ez a tanács járt el a bírságolási ügyekben. Ahol ilyen tanácsot nem hoztak létre, ott a polgári ügyekben ítélező tanácsok valamelyike döntötte el az ügyet.

Ezt követően a bíróság a benyújtott iratok, a hivatalosan tudomására hozott információk alapján döntött a büntetés kiszabása vagy az eljárás megszüntetése iránt. A zárt ülésen hozott végzését az érintett feleknek és a Magyar Királyi Kincstári Jogügyigazgatóságnak kézbesítette. E tekintetben a fentebb hivatkozott rendelet a királyi főügyésznek tartotta fenn a közvádloi szerepet, de ebben az eljárásban ezt a pozíciót a jogügyigazgató töltötte be a joggyakorlat alapján.

A kézbesítést követő nyolc napon belül a felek felfolyamodással élhettek a végzéssel szemben az illetékes ítéltáblához. A felfolyamodás halasztó hatályú volt a végrehajtásra. Az a személy, aki bármely

oknál fogva akadályoztatva volt jogainak érvényesítése során akár az első-, akár a másodfokú eljárásban, igazolási kérelmet nyújthatott be. Mulasztás miatt azonban nem lehetett igazolást benyújtani. Az igazolási kérelmet az elmulasztott tárgyalási határnaptól, vagy az elmulasztott jogorvoslati határidő lejártától számított 30 napon belül lehetett benyújtani a törvényszéknél. A kérelem alakiságára a Bűnvádi Perrendtartás (továbbiakban: Bp.) 464-466. §§-ait kellett alkalmazni. A kérelemben elő kellett adni a mulasztás okát és az azt igazoló információkat és adatokat. Az elmulasztott beadványt és az igazolási kérelmet együtt kellett benyújtani. **Ha perorvoslati cselekmény elmulasztásáról volt szó, akkor az eljáró elsőfokú bíróság terjesztette a kérelmet az illetékes bíróság elé. Abban az esetben, ha a bíróság helyt adott az igazolási kérelemnek, akkor egyúttal a mulasztás pótlása iránt is intézkedett. Az ítéletábla végérvényesen határozott az ügyben.**

III. A vizsgálat

A bíróság a tényállás felderítése végett vizsgálatot rendelhetett el, ha azt szükségesnek tartotta. Ebben az esetben saját bírói apparátusából vagy jegyzői közül vizsgálóbiztost küldött ki. A vizsgálóbiztos feladata volt a tényállás felderítése, ami alapján a törvényszék az eljárás megszüntethette, vagy a tárgyalást rendelhette el. E célból kihallgatta a panaszlottat és beszerezte a tényállás tisztázáshoz szükséges adatokat és bizonyítékokat.

A tanúk és a szakértők kihallgatására a Bp. szabályait kellett irányadónak tekinteni. A tanúként idézett üzleti alkalmazottat a bíróság vagy a vizsgálóbiztos felmenthette olyan körülmény tisztázása alól, ami a vizsgálat vagy a tárgyalás szempontjából nem releváns és az eljáráshoz nem szükséges üzleti titok felderítéséhez vezetne. A könyvvizsgálat elrendeléséhez, ha a vizsgálóbiztos szükségesnek tartotta, ki kellett kérnie a bíróság határozatát. Ezen eljárásnak csak annyiban volt helye, amennyiben az szükséges volt az eljárás tárgyává tett mulasztás vagy cselekmény megállapításához. Az illetékes járásbírósághoz kellett fordulni abban az esetben, ha az eljárási cselekményt csak megkeresés útján lehetett végrehajtani. A vizsgálatot elrendelő törvényszék utasíthatta a vizsgálóbiztost a vizsgálat folytatására vagy épp megszüntetésére.

Quies Pálos fl. ellen	testi pörög ell. tal.	2592
Quies Pálos ellen	testi pörög ellen és testis pörög	2598
Quies Pálos ellen	testi pörög	2691
Quies Pálos ellen	testi pörög	2700
Quies Pálos ellen	testi pörög	2737
Quies Pálos ellen	testi pörög	2802
Quies Pálos ellen	testi pörög	2810
Quies Pálos ellen	testi pörög	2818

A bíróság a Kartelbizottság szakvéleményét is kikérhette az ítélet meghozatala előtt. A jogügyigazgató a közérdek szempontjából ellenőrizhette a vizsgálatot, amelynek következtében a vizsgálati iratokat megtekintethette; a vizsgálat folytatására, vagy megszüntetésére vonatkozó indítványt a vizsgálóbiztoshoz küldte, akinek határozatai ellen a törvényszékhez nyújthatott be jogorvoslati kérelmet. Ez utóbbi két jogosultság a panaszlottat is megillette, aki már a vizsgálat folyamán védőt bízhatott meg, akinek jogait szintén a Bp. határozta meg. Védő csak valamelyik ügyvédi kamaránál bejegyzett gyakorló ügyvéd lehetett.

A sértettet sem a vizsgálatnál, sem pedig az eljárás további részében nem illette meg a beavatkozás vagy az indítványozás joga, nem mondhatott

perbeszédet. Ellenben jogában állt a mulasztás vagy a tiltott cselekmény felderítését előmozdító, vagy a bizonyítást elősegítő körülményeket a vizsgálóbiztosnak, a törvényszéknek vagy az ítéletábrának bejelenteni. Ha tanúként történő idézését mellőzték, akkor követelhetette azt, amelyet a törvényszék és az ítéletábra semmisség terhe mellett köteles volt elrendelni.

A vizsgálat befejezését követően a vizsgálóbiztos az iratokat elküldte a törvényszéknek. Az iratok alapján pedig megszüntette a törvényszék az eljárást, vagy annak folytatását rendelte el. Az eljárás megszüntetését végzésben mondta ki a bíróság. Ellenkező esetben az ügy szóbeli tárgyalására hatánapot tűzött ki. Büntetőbírósághoz kellett áttenni az ügyet, akkor, ha olyan cselekményről vagy mulasztásról volt szó, ami a korabeli hatályos büntetőtörvénykönyv hatálya alá tartozott.

Vizsgálat nélkül is elrendelhetette a törvényszék a tárgyalás megtartását, ha a tényállás egyértelmű volt. Ezt megelőzően a panaszlottat 15 napos határidővel nyilatkozattételre kellett felszólítani. A felhívás elmaradhatott abban az esetben, ha a külföldi kézbesítés nehézségekbe ütközött. Nem akadályozta a tárgyalás megtartását az a tény, ha a panaszlott ismeretlen helyen tartózkodott.

IV. A tárgyalás

A tárgyalást elrendelő végzésben megjelölték azt a cselekményt vagy mulasztást, ami miatt a panaszlott ellen eljárás indult, hivatkozva a pontos

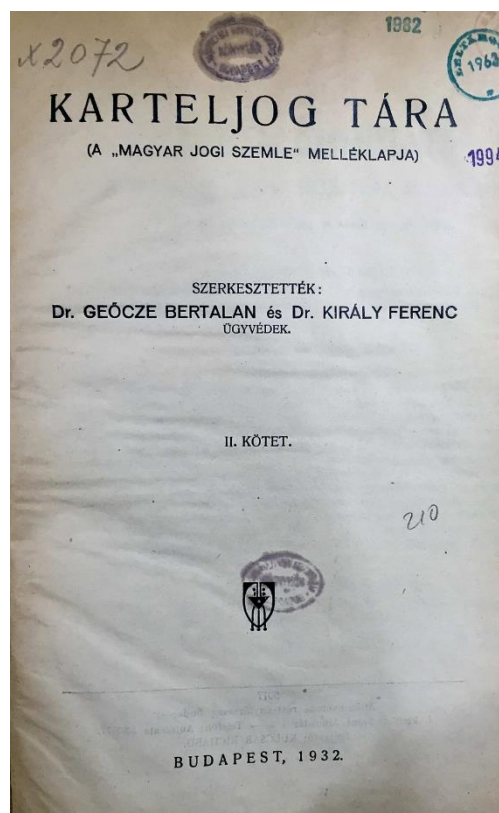
jogsabályi háttérre. A tárgyalás nyilvánosságára a Bp. szabályait kellett alkalmazni. A nyilvánosság kizárását a bíróság elrendelhetette az üzleti titok megőrzése végett. A tárgyalás vezetése és a rend fenntartása kapcsán szintén a Bp. szabályai érvényesültek.

Ezzel egyidejűleg a törvényszéknek gondoskodnia kellett a felek, a tanúk és a szakértők idézéséről. Olyan személyeket is megidézhettek, akiket a felek valamelyike csak a tárgyalás elrendelése után jelentett be. A panaszlottat figyelmeztetni kellett arra, hogy távolmaradása az ügy folytatását és megtárgyalását nem akadályozza, jogában áll védőt fogadni és a tárgyalásra elküldeni. Ha a panaszlott tartózkodási helye ismeretlen volt, akkor az idézésnek a hivatalos lapban történő egyszeri közzététele pótolta a kézbesítést. Az idézés kézhezvétele és a tárgyalási határnap között legalább 15 napnak kellett eltelni. Az eljárás során, ha a panaszlott természetes személy volt, akkor nem lehetett elővezetni, előzetesen letartóztatni vagy vizsgálati fogságba helyezni, ami lényeges eltérés volt egy bünvádi eljáráshoz képest.

A tárgyalás kezdetét az azt elrendelő végzés felolvasása jelentette, amelyet követően a bíró ismertette röviden az ügyet. A tárgyalás megtartását nem akadályozta, ha a megidézett felek nem jelentek meg. A tanúkat és a szakértőket elővezethették, amelynek érdekében a tárgyalást néhány órára félbeszakíthatták.

A megjelent panaszlottat az elnök ezt követően az eljárás tárgyává tett cselekményre vagy mulasztásra nézve kihallgatta, akihez a bírói tanács tagjai, a jogügyigazgató és a védő kérdéseket intézhetett. Ezt követően került sor a bizonyítás felvételére.

A bizonyítás befejezését követően a jogügyigazgató terjesztette a bíróság elé indítványát, amelyet a védő és végül a panaszlott felszólalása követett. További szóváltásnak nem volt helye az eljárás e szakaszában. Abban az esetben, ha a felek nem jelentek meg, akkor a bizonyítékokat a bíró mutatta be és ismertette. A felmerült és számszerűen meghatározott eljárási költséget 15 nap alatt kellett megfizetni. Ha egy ügyben több személyt ítétek el, akkor egyenként kellett az eljárási költséget meghatározni. Abban az esetben, ha ugyanazon mulasztásban vagy tiltott cselekményben több személyt találtak vétkesnek, akkor a költség egyetemleges viselésének szabályaira az anyagi jogi szabályokat kellett alkalmazni.

V. A perorvoslati eljárás

A fellebbezés és a felfolyamodás

A törvényszék ítéletével szemben a panaszlott, a védő és a jogügyigazgató, a

tárgyalás során hozott végzéssel szemben pedig csak a jogügyszagzató nyújthatott be az ítéltáblához fellebbezést. Az ügyet befejező határozat ellen benyújtott fellebbezésben lehetett jogorvoslatot kérni a tárgyalás előkészítésére vonatkozó végzésekkel szemben, amelyek a vizsgálat elrendelésére, kiegészítésére vagy befejezésére; a vizsgálobiztos utasítására; a felek előterjesztéseire; a panaszlott nyilatkozattételre történő felhívására; a könyvvizsgálat és a tárgyalás elrendelésére vagy épp elnapolására vonatkoztak.

Egyéb végzések ellen, amelyekben az eljárás megindítását mellőzték, az eljárást tárgyalás nélkül megszüntették vagy a tanúk, a szakértők, a tolmácsok kapcsán hoztak, felfolyamodást lehetett benyújtani az ítéltáblához.

Az ellenérdekű fél a fellebbezést és a felfolyamodást a kihirdetéstől vagy a kézbesítés napjától számított nyolc nap alatt lehetett benyújtani egy példányban a törvényszéknél. Az elkésett, a kizárt és a nem arra jogosult személy által benyújtott fellebbezést vagy felfolyamodást a törvényszék hivatalból elutasította.

A fellebbező vagy felfolyamodó ellenfele a fellebbezést és a felfolyamodást a bíróságnál megtekinthette és ellenészrevételeit az iratok felterjesztéséig a törvényszéknél, azután az ítéltáblánál nyújthatta be.

A törvényszék a megtámadott végzés végrehajtását a felfolyamodás elintézéséig felfüggeszthette. A fellebbezés szintén felfüggesztette az ítélet jogerőre emelkedését. Abban az esetben, ha az ítélet egy részét támadták meg fellebbezéssel, vagy ha a panaszlottak közül nem mindenki fellebbezett, az ítélet nem fellebbezett része vagy a nem fellebbező panaszlottra nézve jogerőre emelkedett. Más volt a helyzet, ha az ügyet csak egységben lehetett eldönteni, mert akkor a fellebbezést a többiek javára is meg kellett vizsgálni az eljárás során. Az ítéltábla a felfolyamodást zárt ülésen végzéssel döntötte el, ami ellen további jogorvoslatnak nem volt helye.

Az ítéltábla az ügy tárgyalására nyilvános hatánapot tűzött ki, amelyre meghívták a jogügyszagzatót, a panaszlottat és védőjét pedig megidéztek.

A fellebbezési tárgyaláson az ügy előadója ismertette az esetet, felhívta a figyelmet a vitás körülményeire a törvényszék előtti tárgyaláson,

valamint a bizonyítékokat is bemutatta. A lényeges okiratokat, nyilatkozatokat és vallomásokat fel kellett olvasni. Ezt követően az előadó ismertette a fellebbezést és az ellenészrevételeket. A

felek előterjeszthették az új bizonyítékaikat és észrevételeiket. Ha a bizonyítási eljárás megismétlésére vagy új bizonyítás felvételére volt szükség, akkor azt az ítéletábra a Bp. rendelkezései alapján tehette meg.

A semmisségi panasz

Az ítéletábra fellebbezési eljárás során hozott végzése ellen rendes jogorvoslatnak nem volt helye. Határozata ellen a panaszlott csak semmisségi panaszt adhatott be, ha a törvény megsértése miatt elítélték. A semmisségi panaszt az ügyvéd nyújthatta be a másodfokú bíróság ítéletének közlésétől számított nyolc napon belül a törvényszéknél, amelynek azt fel kellett terjeszteni a Kúriához.

Amennyiben a Kúria nem utasította el a semmisségi panaszt, akkor a nyilvános ülés megtartására határnapot tűzött ki, amelyre a koronaügyészt és a panaszlott védőjét megidézte. Az eljárás során bizonyításnak nem volt helye. A másodfokú bíróság által megállapított tényállást csak annyiban lehetett megtámadni, amennyiben a bíróság jogszabály megsértésével állapított vagy nem állapított meg tény az eljárás során. Az előadás befejezését követően a koronaügyész vagy helyettese, ezt követően a védő, vagy ha a panaszlott ügyvédi képviselőre nem szorult, akkor saját maga felszólalhatott. Ha a Kúria a semmisségi panasznak helyt adott, akkor az ügy érdemében is döntött. Ebben az esetben a tényállást az előtte lévő adatok és szabad meggyőződése alapján állapította meg. A Kúria döntésében a másodfokon eljáró bíróságot új eljárásra és érdemi határozat hozatalára utasíthatta.

A perújrafelvétel

Újrafelvételt csak a panaszlott kérhetett a Bp. 446. §-ában meghatározott esetekben és csak is akkor, ha szabadságvesztés büntetésre ítélték, ha nem nyújtott be nyilatkozatot, vagy ha a védelmet nem terjesztették elő. Ha a panaszlott az újrafelvétel kérése előtt meghalt, akkor azt helyette az özvegye vagy törvényes leszármazottja kérhette. A kérvényt annál a bíróságnál kellett benyújtani, amelyik első fokon eljár. Az eljárás menetére a Bp. XXI. fejezetének rendelkezéseit kellett alkalmazni. Az újrafelvétel elrendelése ellen jogorvoslatnak nem volt helye. Megtagadása ellen azonban a kérelmező nyolc napon belül felfolyamodást nyújthatott be és az ítéletábra végérvényesen határozott.

Feladat: Ismertesse a 68,400/1914. I. M. rendelet legfontosabb szabályait!

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Melyik volt az illetékes bíróság kartellügyekben?
2. Miért kellett benyújtani az igazoló nyilatkozatot?
3. Mit jelentett a bemutatási kötelezettség elmulasztása?
4. Milyen perorvoslati eszközök álltak rendelkezésre a kartelljogban?
5. Ki kezdeményezhette a pert?

KÖTELEZŐ TANANYAG

-- az előadásokon elhangzottak

AJÁNLOTT IRODALOM

SZABÓ ISTVÁN: *Az 1931. évi XX. törvénycikk rendes bíróságok előtti gyakorlata*, Versenytükkör, Különszám VI., (33) 2017.

